

حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر واحد اعتبارات در بانک ملی

هادی نیک قلب^{۱*}، سعید صیاد شیرکش^۲، فریده حق شناس کاشانی^۳

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۴</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۶</p>	<p>حاکمیت شرکتی، مبحث نسبتاً جدیدی در سیستم بانکی کشورمان است که سیستمی تحول آفرین در نظام بانکداری محسوب می‌شود. نظام بانکداری ایران بر اساس شاخصهای مختلف اقتصادی و مالی و با وجود تلاش‌های پیوسته سیاست‌گذاران، دچار ناکارآمدی است. مانده بالای مطالبات غیرجاری، روی آوردن به بنگاه داری توسط بانکها، سهم قابل توجه داراییهای سمی (دارای ریسک بالا) در ترازنامه، اندک بودن نسبت کفایت سرمایه، پایین بودن درجه شفافیت نظام بانکی و تأمین نکردن سود واقعی سپرده گذاران، بخشی از ناکارآمدی‌های نظام بانکی کشور است. اساساً بانکها تاکنون نظارت اثربخشی که کاملاً مطلوب باشد را بر تسهیلات اعطایی خود اعمال ننموده و این امر نشاندهنده این است که حاکمیت شرکتی در بانکها با شرایط مطلوب فاصله دارد. حاکمیت شرکتی در بخش اعتبارات، کمک شایان توجهی به نظارت اثربخش بر تسهیلات پرداختی می‌نماید، اما امروزه، یکی از مشکلات نظام بانکی، انحراف از مصرف صحیح تسهیلات اعطایی می‌باشد. پژوهش حاضر، با هدف طراحی مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات در بانک ملی ایران صورت گرفته است. پژوهش از نوع توسعه‌ای _ کاربردی است. جامعه آماری بخش کیفی پژوهش، دوازده مدیر بخش اعتبارات بانک در سطح شهر تهران می‌باشند که به روش گلوله برفی تا رسیدن به حد اشباع نظری، مصاحبه نیمه ساختار یافته با آنان انجام شده است. در بخش کمی پژوهش، ۱۸۶ تن مورد آزمون قرار گرفتند. یافته‌های این پژوهش، شامل ۱۰ مضمون فراگیر، ۲۱ مضمون سازماندهی شده و ۵۰ مضمون فرعی است. ابعاد سرمایه انسانی و پایش و کنترل بیشترین و بعد عدالتجویی کمترین ضریب همبستگی را در مدل دارند. اجرای صحیح حاکمیت شرکتی در بانک، نظارت اثربخشی را در بخش تسهیلات اعطایی اعمال می‌نماید.</p>
کلیدواژه‌ها	حاکمیت شرکتی، نظارت اثربخش، تسهیلات اعطایی، بانک ملی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس

* نویسنده مسئول: هادی نیک قلب

ایمیل: nikghalbh@gmail.com

۱- دانشجوی مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) nikghalbh@gmail.com

۲- استادیار گروه مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران saeed.sayad@gmail.com

۳- استادیار گروه مدیریت کسب و کار و کارآفرینی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

fahaghshenaskashani_93@yahoo.com

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین آسیب‌های موجود در نظام بانکی، عدم مصرف صحیح تسهیلات اعطایی است که منجر به انحراف تسهیلات می‌شود و هرگونه ضعف و قصور در این خصوص باعث بلوکه شدن منابع عظیمی از بانک‌ها و کاهش سرعت پول می‌گردد. اهمیت این موضوع زمانی آشکار می‌شود که بدانیم مطالبات غیرجاری بانک‌ها طی چند سال اخیر افزایش قابل توجهی داشته و بخش عظیمی از منابع سیستم بانکی با اتخاذ تصمیمات نامناسب از چرخه تولید و استفاده خارج گردیده که این موضوع صدمات جبران ناپذیری به کلیه بخش‌های اقتصادی کشور وارد نموده است. این مطالبات که در ادبیات بانکی ما به مطالبات معوق (غیرجاری) مشهور است، نتیجه عدم ایفای تعهدات طرف مقابل می‌باشد. از سوی دیگر از عوامل اصلی بهبود کارایی اقتصادی، نظام حاکمیت شرکتی است که دربرگیرنده مجموعه‌ای از روابط بین مدیریت، هیات مدیره، سهامداران و سایر گروه‌های ذینفع است. این نظام، ساختاری را فراهم می‌کند که از طریق آن هدف‌های بنگاه تنظیم و وسایل دستیابی به هدف‌ها و نظارت بر عملکرد تعیین می‌شود. همچنین، انگیزه لازم برای تحقق اهداف بنگاه را در مدیریت ایجاد و زمینه نظارت مؤثر را فراهم می‌کند تا در نهایت شرکتها منابع را با اثربخشی بیشتری به کار می‌گیرند. لذا اعمال نظارت اثربخش که این تحقیق به دنبال طراحی مدل بهینه برای آن می‌باشد می‌تواند تا حدود زیادی مانع از بروز این آسیب گردد. با توجه به اهمیت موضوع نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک‌ها، هدف این پژوهش، تبیین مفهوم حاکمیت شرکتی و شناسایی اجزاء آن و همچنین طراحی مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران براساس مدل حاصل از اجرای بخش کیفی پژوهش می‌باشد. از این‌رو سؤال اصلی پژوهش این است؛ مدل حاکمیت شرکتی برای اجرای مقوله «نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی» کدام است؟

۲.۱. مبانی نظری

اساساً بانک‌ها با عملیات اعتباری خود، موجب افزایش سرمایه‌گذاری‌های مولد، افزایش سطح تولیدات، افزایش سطح اشتغال و در نتیجه موجب رشد اقتصادی در جامعه می‌شوند. به‌طور کلی می‌توان گفت که بسیاری از سیاست‌های اقتصادی اتخاذ شده، منوط به عملکرد صحیح نظام بانکی در امر تخصیص اعتبار می‌باشد. به عنوان مثال، اجرای سیاست خصوصی‌سازی، منوط به فراهم نمودن امکانات برای بخش خصوصی است که در این رابطه تسهیلات بانکی می‌تواند نقش حیاتی داشته باشد (سیدنورانی، ۱۳۹۶، ۴). بانک‌ها به عنوان واسطه‌گر وجوه، همواره نقشی بی‌بدیل در اقتصاد هر کشور ایفاء نموده‌اند، لیکن ایفای این نقش، در کنار «حفظ منافع سپرده‌گذاران» و «حفظ اعتماد و اطمینان به بانک‌ها» از یک طرف و پیچیدگی روزافزون عملیات بانک‌ها و حساسیت آن‌ها به بحران نقدینگی از طرف دیگر شرایط پیچیده‌ای را در برقراری تعادل منافع میان همه ذینفعان یک بانک ایجاد کرده است. یکی از راهکارهای مناسب برای برقراری این تعادل، ارتقای حاکمیت شرکتی در بانک‌ها است. حاکمیت شرکتی، ساختارها، فرآیندها، قوانین، مقررات، فرهنگ‌ها و سیستم‌هایی است که موجب دستیابی به هدف‌هایی مانند پاسخگویی، عدالت، شفافیت و رعایت حقوق ذینفعان می‌شود (حساس‌یگانه و باغومیان، ۱۳۸۵: ۶) و هدف اصلی اجرای حاکمیت شرکتی در بانک‌ها، اعمال کنترل‌ها و نظارت‌های صحیح بر سطوح مختلف تسهیلات اعطایی است. نظام بانکداری ایران بر اساس شاخص‌های مختلف اقتصادی و مالی و با وجود تلاش‌های پیوسته سیاستگذاران، دچار ناکارآمدی است. مانده بالای مطالبات غیرجاری، روی آوردن به بنگاه داری توسط بانک‌ها، سهم قابل توجه دارایی‌های سمی (دارای ریسک بالا) در ترازنامه، اندک بودن نسبت کفایت سرمایه، پایین بودن درجه شفافیت نظام بانکی و تأمین نکردن سود واقعی سپرده‌گذاران، بخشی از ناکارآمدی‌های نظام بانکی کشور است (شعری آناقیز و همکاران، ۱۳۹۵). اهمیت این موضوع زمانی آشکار می‌شود که بدانیم مطالبات غیرجاری بانک‌ها طی چند سال اخیر افزایش قابل توجهی داشته و بخش عظیمی از منابع سیستم بانکی با اتخاذ تصمیمات نامناسب از چرخه تولید و استفاده خارج گردیده که این موضوع صدمات جبران ناپذیری به کلیه بخش‌های اقتصادی کشور وارد نموده است. حجم بالای مطالبات غیرجاری در بانک ملی ایران نیز نشان می‌دهد که حاکمیت شرکتی در بانک ملی با شرایط مطلوب فاصله دارد. سیاست بانک جهانی برای توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه از کوچک‌سازی

دولت به توانمندسازی دولت و حکمرانی خوب تغییر نموده است. از مهم‌ترین سیاست‌های اقتصادی اخیر در کشور ما سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد. با توجه به اصول حکمرانی خوب، دستیابی به برخی سیاست‌های مهم اقتصاد مقاومتی، از مسیر حاکمیت شرکتی خوب می‌گذرد. نکته جالب توجه در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، تأکید بسیار بر رقابت‌پذیری، شفافیت و مردمی کردن اقتصاد و عدم تأکید بر خصوصی سازی است. در واقع، سیاست‌های ابلاغ شده اقتصاد مقاومتی به جای تأکید بر خصوصی سازی، بر تحقق اهداف غایی خصوصی سازی که شامل رقابت‌پذیری، شفافیت و مشارکت است تأکید دارد (قلی پور، ۱۳۹۵: ۱۰۸). موفقیت در برنامه‌ها و سیاست‌های خرد و کلان اقتصادی دولت در گرو عملکرد درست نظام بانکی در زمینه تسهیلات می‌باشد و انحراف در این بخش، موفقیت برنامه‌ها و سیاست‌های دولت را در زمینه اشتغال و تولید دچار آسیب می‌کند (سیدنورانی و همکاران، ۱۳۹۶). بانک‌ها، یکی از بخش‌های مهم اقتصادی هستند که نقش بسیار برجسته‌ای را در بازارهای مالی برعهده دارند. بانک‌ها با سامان‌دهی بازارهای مالی به عنوان یکی از عوامل بسیار اثرگذار بر رشد و گسترش اقتصادی و افزایش توان رقابتی فعالان تولیدی، جذب نقدینگی و واگذاری تسهیلات را انجام می‌دهند (آقابابا و همکاران، ۱۳۹۹). واگذاری تسهیلات به بخش خصوصی، افزایش سرمایه‌گذاری و رشد تولید را در پی دارد و پیامد آن، رشد اقتصادی است که شرایط کاهش قیمت‌ها را به وجود می‌آورد و به دلیل وجود رابطه‌ای که بانک با گیرنده تسهیلات دارد، نیاز به نظارت پیوسته بانک بر فعالیت‌های اقتصادی تسهیلات‌گیرنده هم وجود دارد. اما حقیقت این است که چنین نظارت پیوسته‌ای در توان بانک نیست زیرا برای هر کدام از فعالیت‌های اقتصادی، دانش تخصصی مربوطه مورد نیاز می‌باشد و بانک‌ها به دلیل عدم داشتن تمامی دانش‌های تخصصی مربوط به فعالیت‌های اقتصادی مختلف، قادر به نظارت اثربخش بر تسهیلات نیستند، لذا واگذاری تسهیلات دچار انحراف می‌گردد و انحراف در بخش تسهیلات، کاهش ارزش دارایی‌های بانکی را به دنبال خواهد داشت (سیدنورانی و همکاران، ۱۳۹۶). مزارعی بیان می‌دارد؛ مهم‌ترین عامل کاهش ارزش دارایی‌های بانکی، مطالبات معوق و مطالبات دریافت نشده است که به خاطر نظارت غیر اثربخش بر تسهیلات پرداختی به وجود آمده است (مزارعی، ۲۰۱۹).

از طرف دیگر سه ابزار مهم در نظام بانکداری برای پیاده سازی حاکمیت شرکتی، نظارت، مدیریت ریسک و شفافیت می‌باشد. نظارت، یکی از مهم‌ترین ساز و کارهای حاکمیت شرکتی است که در اقتصاد متعارف نیز جریان دارد و می‌تواند برای بانکداری اسلامی نیز مورد استفاده قرار گیرد (اسراری، ۱۳۹۸). کمیته بال بیان می‌دارد، جهت ایجاد اطمینان از عملکردها و فعالیت‌ها به چهار شیوه مهم نظارتی نیاز است:

- ۱- اعمال نظارت توسط هیئت مدیره و یا هیئت نظارت.
- ۲- اعمال نظارت توسط افرادی که نقشی در اداره روزانه فعالیت‌ها ندارند.
- ۳- نظارت مستقیم توسط واحدهای کاری.
- ۴- نظارت توسط حوزه‌های مستقل نظارتی چون حسابرسی و مدیریت ریسک (کمیته بال، ۲۰۱۵).

۳.۱. بیان مسئله

موارد زیر جزیی از واقعیت‌های موجود در نظام بانکی است:

- نظارت بر تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها عمدتاً نظام‌مند نبوده و از چارچوب منظم و دقیقی برخوردار نمی‌باشد.
- در سیستم بانکی کشور، به امر نظارت بر مصرف تسهیلات اعطایی در محل و موضوع تعیین شده چندان توجهی نمی‌گردد.
- در سال‌های اخیر مطالعات زیادی در مورد ریسک اعتباری و تأثیر متغیرهای کلان بر آن انجام شده و نشان داده شده است که مطالبات معوق تأثیر مثبتی بر وقوع بحران و نقش مهمی را در پیش‌بینی بحران‌های بانکی داشته است. اما جالب توجه است که مطالعات داخلی و خارجی مشخصی پیرامون انحراف از مصرف تسهیلات بانکی و یا ضعف و کوتاهی نظارت بر تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها انجام نگرفته و بیشتر مطالعات صورت گرفته در حوزه مطالبات اعطایی بانک‌ها و اثر این تسهیلات بر رشد اقتصادی بوده است.

• بخش عمده‌ای از مطالبات معوق بانک‌ها مربوط به انحراف از مصرف تسهیلات در محلی غیر از محل تعیین شده و متعاقباً به حیثه تعویق درآمدن این گونه تسهیلات می‌باشد. انحراف در مصرف تسهیلات می‌تواند به عنوان چالشی جدی پیش روی بانکداری کشور قرار گرفته و کارآمدی نظام بانکداری کشور را مختل کند. هر چند هزینه نظارت سنگین است، ضعف در نظارت به مراتب هزینه سنگین تری در بر خواهد داشت.

این موارد محقق را بر آن داشته تا با بهره‌گیری از اصول حاکمیت شرکتی از اصالت، صحت و سلامت معاملات در بانک‌ها اطمینان حاصل نماید. به عبارت دیگر حصول اطمینان از این که آیا تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها که منطبق با خط‌مشی‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران پرداخت گردیده در محل خود به مصرف رسیده است؟

۴.۱. پیشینه پژوهش

بروگی و لاگاسیو (۲۰۲۲)، حاکمیت شرکتی خوب می‌تواند زیربنای عملکرد عالی بانک باشد، اما حاکمیت شرکتی بد، ثبات و سلامت را در بانک از بین می‌برد. برای اعتبارسنجی یافته‌ها یک تحلیل عاملی برای ۲۳ ویژگی هیئت‌مدیره بانک‌های یوروستاکس در هفت ویژگی کلیدی اجرا شده است، استقلال، اندازه، تعهد، تصدی، کیفیت حاکمیت شرکتی، دیدگاه خارجی، شایستگی و تنوع. سپس از رگرسیون چندگانه استفاده گردید و مشخص شد که استقلال و اندازه هیئت مدیره و کمیته‌ها، مرتبط‌ترین ویژگی برای ریسک‌پذیری بانک‌ها هستند و مطابق با تئوری نمایندگی، این نتایج نشان می‌دهد که استقلال، توانایی پرداخت بدهی بانک‌ها را افزایش و اندازه آن را کاهش می‌دهد. نواز و اوهلروگ (۲۰۲۲) به طور تجربی پیوندهای بین حاکمیت شرکتی، منابع نامشهود، ویژگی‌های مدیرعامل و عملکرد مالی را بررسی نمودند و برخلاف تحقیقات قبلی، این مطالعه روابط مذکور را به صورت طولی با تمرکز بر دویچه بانک برای سال‌های ۱۹۵۷-۲۰۱۹ بررسی کردند. بر اساس یک مجموعه داده جدید جمع‌آوری شده دستی، تحلیل‌ها نشان می‌دهد که یک رابطه مثبت و معنادار بین دارایی‌های نامشهود مانند کارایی سرمایه فکری و عملکرد مالی اندازه‌گیری شده توسط بازده دارایی (ROA)^۱ و بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)^۲ وجود دارد. نتایج همچنین نشان می‌دهد که کارایی سرمایه انسانی عملکرد مالی دویچه بانک در همه زمان‌ها به ویژه در دوره‌های ضعف اقتصادی هدایت کننده بوده است و نشان می‌دهد که سرمایه انسانی منبع اصلی سودآوری دویچه بانک است و این که اندازه بزرگتر هیئت مدیره تأثیر منابع نامشهود بر عملکرد مالی را زمانی که مدیر عامل سابق، ریاست هیئت مدیره را بر عهده می‌گیرد، کاهش می‌دهد. در نهایت، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که کیفیت آموزش، فاکتور تعیین‌کننده مهم عملکرد مالی در طول بحران است. نتایج مشاهده شده در این مطالعه پیامدهای اقتصادی و سیاسی مهمی برای بانک‌هایی دارد که در محیط‌های مشابه فعالیت می‌کنند. ذبیح زاده، صیادشیرکش و حق شناس کاشانی (۱۴۰۰) عوامل مؤثر بر حکمرانی مشارکتی، در سازمان برق ایران را شناسایی و تسهیل‌گر حکمرانی مشارکتی و دستاوردهای حکمرانی مشارکت را بررسی و بیان نمودند که زمینه سیستم و عوامل حکمرانی مشارکتی بر مشارکت و دستاوردهای حکمرانی مشارکتی تأثیر مثبت و معناداری دارد و تسهیل‌گر حکمرانی مشارکتی، رابطه بین مشارکت و دستاوردهای حکمرانی مشارکتی را تعدیل می‌کند. رجبی (۱۳۹۸) در تحقیق خود به «تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن مدیریت ریسک به عنوان متغیر میانجی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان داد که حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن مدیریت ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر دارد. شرعی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیق خود به طراحی مدل توسعه پایدار شرکتی: مسئولیت اجتماعی شرکتی، حاکمیت شرکتی، و خلق ارزش مشترک پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که تبیین نقش مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکتی با شدت ۶۹ درصد و خلق ارزش مشترک با شدت ۶۳ درصد بر توسعه پایداری شرکت‌ها تأثیرگذار است و حاکمیت شرکتی نیز باعث بهبود رابطه مسئولیت‌پذیری شرکتی و خلق ارزش مشترک برای ذینفعان می‌شود و با شدت ۲۷ درصد به صورت غیرمستقیم بر توسعه پایداری شرکت‌ها تأثیرگذار است. چالاکی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود به «بررسی رابطه بین افشای اختیاری حاکمیت شرکتی و تجزیه و تحلیل

اطلاعات ۱۰۸ شرکت به روش رگرسیون چند متغیره پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که بین افشای اختیاری حاکمیت شرکتی با بازده کل دارایی‌ها و نسبت کیو-توبین به عنوان معیارهای ارزیابی عملکرد مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۵.۱. اهمیت پژوهش

- به طور خلاصه اهمیت و ضرورت انجام پژوهش را می‌توان به شرح زیر بیان نمود:
- به دلیل فقدان مدل نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در بانک ملی ایران و با توجه به اهمیت این مقوله برای بانک، طراحی یک مدل جامع در این زمینه بسیار ضروری به نظر می‌رسید.
 - به دلیل نبودن رویکرد حاکمیت شرکتی به‌ویژه برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در نظام بانکی، مبانی نظری جامعی که پاسخگوی نیازهای بانک‌ها باشد وجود نداشت. بنابراین این تحقیق می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد.
 - در صورت اجرایی‌شدن و دستیابی به نظارت اثربخش بر تسهیلات، می‌توان با معضلات مختلف از جمله: افزایش مطالبات غیرجاری، شاخص‌های مالی نامناسب، کاهش سودآوری، کاهش سهم بازار، کاهش بهره‌وری و ... مقابله کرد.
 - نتایج این پژوهش می‌تواند به بانک‌ها در شناسایی الزامات و پیش‌بینی‌های لازم جهت فراهم نمودن بستری مناسب برای استقرار نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی کمک نماید.

۶.۱. اهداف پژوهش

هدف اصلی: طراحی مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران.
اهداف فرعی:

- الف - تعیین ابعاد مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران.
- ب - تعیین مولفه‌های اصلی حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران.
- ج - تعیین مولفه‌های فرعی حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران.

۷.۱. سوال‌های پژوهش

سؤال اصلی: مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران کدام است؟
سوال‌های فرعی:

- الف - ابعاد مدل حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران کدام است؟
- ب - مولفه‌های اصلی حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران کدام است؟
- ج - مولفه‌های فرعی حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک ملی ایران کدام است؟

۲. روش پژوهش

پژوهش از نوع کیفی- کمی و با رویکرد روش‌شناختی است. پژوهش در بخش کیفی، اکتشافی و در بخش کمی، تاییدی می‌باشد. پژوهش حاضر در بخش کیفی، از نظر هدف، توسعه‌ای و در بخش کمی، کاربردی است. جامعه آماری خبرگان در بخش کیفی، مدیران و کارشناسان ارشد بخش اعتبارات بانک ملی در سطح شهر تهران می‌باشد که دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکترا می‌باشند و تعداد آنها پنجاه تن بوده است. با نمونه‌گیری به روش غیرتصادفی به شیوه هدفمند و قضاوتی تا رسیدن به اشباع نظری با دوازده تن از آنان مصاحبه انجام پذیرفت. بخش کمی شامل کارکنان دارای مشاغل مدیریتی (روسا و معاونین دواير اعتبارات) و تخصصی (کارشناسان و بازرسان) رسمی شاغل در بخش اعتبارات ادارات امور شعب تهران (مرکزی، شمال، جنوب، شرق و غرب) و واحدهای ستادی بخش اعتبارات بانک ملی در سطح شهر تهران که دست کم ده سال سابقه خدمت دارند و بالغ بر ۳۶۲ تن می‌باشند. در این پژوهش محاسبه حجم نمونه در بخش کمی، به منظور توزیع

پرسشنامه نهایی براساس فرمول کوکران و با توجه به اندازه جامعه آماری به تعداد ۳۶۲ نفر و با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۱۸۶ نفر به دست آمد. روش گردآوری داده‌ها در بخش کیفی و کمی، میدانی است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با خبرگان و در بخش کمی پرسشنامه می‌باشد. روش پژوهش، تحلیل مضمون و در بخش کمی، با استفاده از تحلیل عاملی اعتبارسنجی گردیده است. در بخش کیفی، برای حصول اطمینان از روایی مدل، از راهبردهای تحلیل و بازبینی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش و تحلیل و بازبینی توسط خبرگان آگاه استفاده شده است. پایایی بخش کیفی با استفاده از روش بازآمون سنجیده شده است. در بخش کمی نیز، برای محاسبه روایی و پایایی از روایی همگرا و واگرا و پایایی مرکب استفاده شده است.

۱.۲. جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی، مشتمل بر خبرگان بانکی شاغل در بانک ملی ایران است که در موضوع پژوهش دارای دانش و تخصص بودند که با رسیدن به اشباع نظری در ۱۲ مصاحبه تکمیل شد. جامعه آماری پژوهش در مرحله کمی، کارکنان دارای مشاغل مدیریتی (روسا و معاونین دواير اعتبارات) و تخصصی (کارشناسان و بازرسان) رسمی شاغل در ادارات امور تهران (مرکزی، شمال، جنوب، شرق و غرب) و واحدهای ستادی بخش اعتبارات بانک ملی مستقر در سطح شهر تهران بودند که به منظور توزیع پرسش‌نامه نهایی براساس فرمول کوکران با توجه به اندازه جامعه آماری به تعداد ۳۶۲ نفر و با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۱۸۶ نفر به دست آمد. بر این اساس تعداد ۲۰۰ پرسشنامه توزیع گردید که با پیگیری زیاد تعداد ۱۸۸ پرسشنامه دریافت شد. از این تعداد ۲ پرسشنامه ناقص و غیر قابل استفاده تشخیص داده شد و در پایان تحلیل‌ها بر روی ۱۸۶ پرسشنامه انجام شد و نتایج ارائه گردید.

۲.۲. ابزار گردآوری اطلاعات

بخش کیفی: در بخش کیفی برای تحلیل متن مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون از روش براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶) استفاده گردید. در این روش طی سه مرحله کدگذاری، یعنی کدگذاری اولیه، کدگذاری مضامین سازمان‌دهی شده و کدگذاری مضامین فراگیر، مدل حاکمیت شرکتی در بخش اعتبارات، طراحی گردید. مدل در جدول ۲ در زیر ارائه شده است:

جدول ۲- جدول مضامین حاکمیت شرکتی

مضامین فرعی	مضامین سازمان دهی شده	مضامین فراگیر
مهارت کنترل	مدیران عالی	سرمایه انسانی
مهارت رهبری		
مهارت حرفه‌ای		
دقت کارکنان در انجام وظایف	کارکنان	مسئولیت پذیری
تخصص‌های لازم		
حفظ منافع و مصالح بانک	مسئولیت پذیری قانونی	مسئولیت پذیری اخلاقی
تلاش برای ارتقای سازمان		
تعهدکاری کارکنان	مسئولیت پذیری اخلاقی	
وفاداری کارکنان		
آسانی در احراز هویت مشتریان		

^۱ - Braun & Clarke

اعطای تسهیلات با ابزارهای الکترونیکی	بیومتریک	استفاده از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی
آسانی وصول اقساط تسهیلات	بلاکچین	قوانین و مقررات
امنیت اطلاعات تسهیلات		
تبیین دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های داخلی	جامعه‌پذیر کردن قوانین	پاسخگویی بخش اعتبارات
بازنگری دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های داخلی	درون‌سازمانی	
قوانین بال	جامعه‌پذیر کردن قوانین	
دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک مرکزی	برون‌سازمانی	پاسخگویی بخش اعتبارات
استدلال کاربرد صحیح منابع	پاسخگویی به بانک	
پاسخگویی به موقع و مناسب		
اعلام شرایط دقیق پرداخت تسهیلات	پاسخگویی به مشتریان	
اعلام شرایط دقیق پرداخت اقساط		
تطبيق فعالیت‌های مشتریان با استانداردها	کنترل و نظارت قبل از اعطای تسهیلات	پایش و کنترل
اعتبارسنجی متقاضیان		
اخذ وثایق و تضمینات		
رعایت سقف اعتباری به هر متقاضی		
بررسی درخواست متقاضیان		
نظارت بر پرداخت‌های به موقع تسهیلات		
کنترل مصرف تسهیلات در محل مصوب	کنترل و نظارت حین اعطای تسهیلات	سیاست‌ها و رویه‌های کارآمد نظارت بر تسهیلات
کنترل تداوم فعالیت متقاضیان	کنترل و نظارت بعد از اعطای تسهیلات	
کنترل دریافت اقساط تسهیلات	سیاست‌های سطح کلان	
مشارکت در زنجیره‌های تأمین مالی مشخص		
تخصیص تسهیلات به مشاغل باثبات و پایدار		
پرداخت تسهیلات به مشتریان کم ریسک		
اولویت اعطای تسهیلات از محل منابع ارزان قیمت		
ارتباط پیوسته با خبرگان دانشگاهی	سیاست‌های سطح خرد	قابلیت‌های پویای سازمانی
آگاه‌سازی مشتریان به دریافت تسهیلات		
ایجاد محصولات جدید اعتباری	عامل ساختاری	فرآیندهای سازمانی
عدم تمرکز در تصمیم‌گیری بخش اعتبارات		
چابک سازی بخش اعتبارات بانک	فرآیندهای سازمانی	شفافیت اطلاعاتی
انجام سیستمی فرآیندهای اعطای تسهیلات		
انجام سیستمی فرآیندهای نظارت بر تسهیلات	گزارشگری اطلاعات	انتشار هوشمندانه اطلاعات
جمع‌آوری هوشمندانه درست و صحیح اطلاعات تسهیلات		
جمع‌آوری و بایگانی کامل اطلاعات و اسناد تسهیلات		
انتشار منصفانه اطلاعات عمومی تسهیلات		
پیشگیری از سوءاستفاده از اطلاعات تسهیلات	انتشار هوشمندانه اطلاعات	
برقراری عدالت در فرآیند تسهیلات		

عدالت جویی	عدالت تسهیلات	جلوگیری از اعطای تسهیلات دستوری
	عدالت سرمایه‌انسانی	عدالت رفتاری با کارکنان بخش اعتباری
		آموزش و بهسازی سرمایه انسانی
		پاداش مبتنی بر نظارت موشکافانه بر تسهیلات

بنا به جدول شماره ۲ در بالا ملاحظه می‌گردد که مدل در ده بعد، بیست و یک مؤلفه و پنجاه شاخص طراحی گردیده است. **روایی:** روایی در پژوهش کیفی به این پرسش مربوط می‌شود که آیا روش‌ها، رویکردها و فنون به واقع با یکدیگر مرتبط است و آنچه را که می‌خواهید بیابید، می‌سجد یا خیر (هومن، ۱۳۸۵، ۵۷)؟ برای حصول اطمینان از روایی داده‌های کیفی از راهبردهای: ۱- تحلیل و بازبینی توسط مشارکت کنندگان در پژوهش و یا ۲- تحلیل و بازبینی توسط خبرگان آگاه استفاده می‌شود (لیونگ، ۲۰۱۵، ۱۰۳). در این پژوهش از هر دو روش فوق استفاده گردید.

پایایی: برای بررسی پایایی در مرحله کیفی از روش پایایی بازآزمون برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته، استفاده شده است در نتیجه بعد از انجام این تحلیل‌های کیفی، مدل نهایی پژوهش در بخش کیفی، استخراج می‌شود. در روش پایایی بازآزمون، جهت سنجش پایایی، سؤالات آزمون در دو نوبت به یک گروه چهارنفره، تحت شرایط مشابه داده شده است و نمرات حاصل از این دو نوبت با هم مقایسه شدند. در نهایت ضریب همبستگی بین نمرات حاصل از اجرای دو بار آزمون، با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن، ۹۱ درصد برآورد گردید که این ضریب، شباهت بالای امتیازات را مشخص نمود.

بخش کمی:

آزمون KS^۳: وضعیت داده‌ها با استفاده از این آزمون از نظر نرمال بودن و با نرم افزار SPSS 25 سنجیده شده است. بیشتر شاخص‌ها غیرنرمال هستند، اما با استفاده از قضیه حد مرکزی تمامی شاخص‌ها نرمال در نظر گرفته شده‌اند. **روایی:** برای این تحقیق، روایی پرسشنامه مورد استفاده با سه روش مورد بررسی قرار گرفته است: الف- روش روایی همگرا ب- روش روایی واگرا و ج- روش روایی سازه (بارهای عاملی).

الف- روش روایی همگرا: روایی همگرا به این موضوع می‌پردازد که آیا تک به تک این متغیرهایی که در مدل طراحی شده بخش کیفی، آورده شده‌اند، لازم بود که در مدل آورده شوند؟ این پرسش با روایی همگرا به وسیله میانگین واریانس سنجیده می‌شود. همبستگی بین بارهای عاملی همه متغیرها بیشتر از ۰/۶ می‌باشد، لذا نتیجه گرفته شده است که پرسشنامه دارای روایی همگرا می‌باشد، بنابراین روایی مدل قابل پذیرش می‌باشد. نتایج در جدول شماره ۳ در زیر ارائه شده است:

جدول ۳- نتایج روایی همگرا (AVE)

مسئولیت پذیری	قابلیت‌های پویای	عدالت جویی	پایش و کنترل	سیاست‌ها و رویه‌ها	پاسخگویی	شفافیت	قوانین	ابزارهای پیشرفته	سرمایه انسانی	ابعاد
۰/۶۶۷	۰/۶۹۹	۰/۷۰۸	۰/۶۰۴	۰/۶۹۲	۰/۷۰۶	۰/۶۳۳	۰/۶۱۵	۰/۶۰۶	۰/۶۳۸	میانگین واریانس (AVE)

ب- **روش روایی واگرا:** روایی واگرا میزان رابطه سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر روایی واگرا معیاری است که نشان می‌دهد اگر یک ابزار ویژگی را اندازه‌گیری می‌کند، با ویژگی‌های

سایر ابزارها، چه تفاوتی دارد. مقدار جذر میانگین واریانس استخراجی متغیرها که در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی بیشتر است. از این رو می‌توان اظهار داشت که روایی واگرایی مدل در حد مناسبی است. نتایج روایی واگرا در جدول ۴ در زیر ارائه شده است:

جدول ۴- نتایج روایی واگرا

مسئولیت پذیری	قابلیت‌های پویای	عدالت جوی	پایش و کنترل	سیاست‌ها و رویه‌ها	پاسخگویی	شفافیت	قوانین	ابزارهای پیشرفته	سرمایه انسانی	ابعاد
									۰/۸۶۶	سرمایه انسانی
								۰/۸۸۳	۰/۷۷	ابزارهای پیشرفته الکترونیک
							۰/۸۲۹	۰/۸۰۲	۰/۷۳۴	قوانین و مقررات
						۰/۷۸۹	۰/۶۵	۰/۵۱۳	۰/۶۴	شفافیت
					۰/۸۳۱	۰/۶۰۵	۰/۷۱۴	۰/۷۷۸	۰/۷۸۵	پاسخگویی
				۰/۸۱۲	۰/۸۰۴	۰/۷۷۴	۰/۷۳۱	۰/۸۰۸	۰/۸۴۴	سیاست‌ها و رویه‌ها
			۰/۸	۰/۷۷۱	۰/۷۳۸	۰/۵۶۹	۰/۷۹۱	۰/۵۹۵	۰/۷۳۴	پایش و کنترل
		۰/۷۹۱	۰/۷۵۹	۰/۷۸۲	۰/۷۷۸	۰/۵۸۸	۰/۷۸	۰/۶۶۸	۰/۷۴۶	عدالت جویی
	۰/۸۱۷	۰/۵۹۴	۰/۷۸۷	۰/۸۰۱	۰/۷۲۶	۰/۷۸۸	۰/۷۰۷	۰/۸۱۴	۰/۷۹	قابلیت‌های پویای
۰/۸۲۲	۰/۸۱۳	۰/۶۸۶	۰/۶۳۴	۰/۸۰۱	۰/۷۸۴	۰/۷۱۸	۰/۶۵۹	۰/۸۱۲	۰/۸۱۶	مسئولیت پذیری

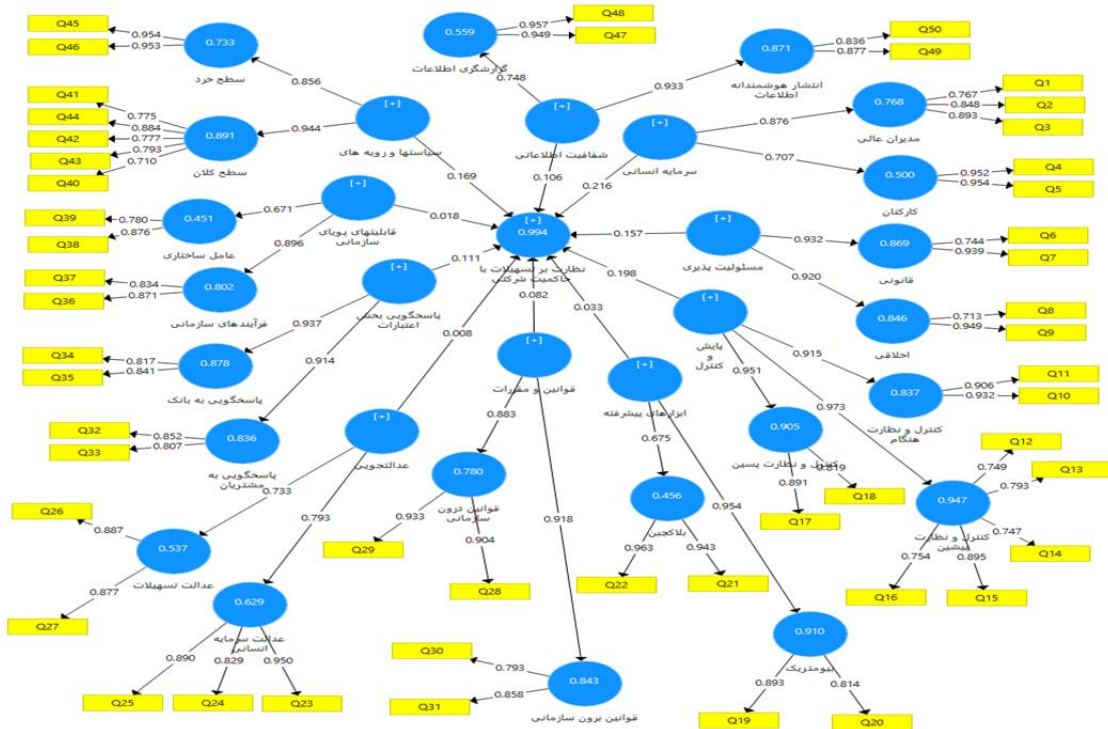
ج- روش روایی سازه (بارهای عاملی): مناسب‌ترین شیوه برای سنجش روایی سازه، استفاده از تحلیل عاملی است و نشان‌دهنده سطح سازگاری نتایج به‌دست‌آمده از کاربرد سنجها با نظریه‌هایی است که آزمون براساس آن‌ها طراحی شده است. در این پژوهش نیز برای سنجش روایی بخش کمی پژوهش و سنجش روایی سازه، از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است.

پایایی: ضریب آلفای کرونباخ به‌عنوان یکی از ضرایب پایایی یا قابلیت اعتماد شناخته می‌شود. این ضریب از عمومی‌ترین ضرایبی است که توسط پژوهشگران علوم اجتماعی برای سنجش پایایی ابزارهای مختلف جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه ضرایب پایایی مرکب همه ابعاد مدل، بزرگ‌تر از ۰/۷ می‌باشد از این رو نتایج پایایی، مورد پذیرش بودن مدل را اثبات می‌نماید. نتایج پایایی مرکب در جدول ۵ در زیر قرار داده شده است:

جدول ۵- نتایج پایایی مرکب

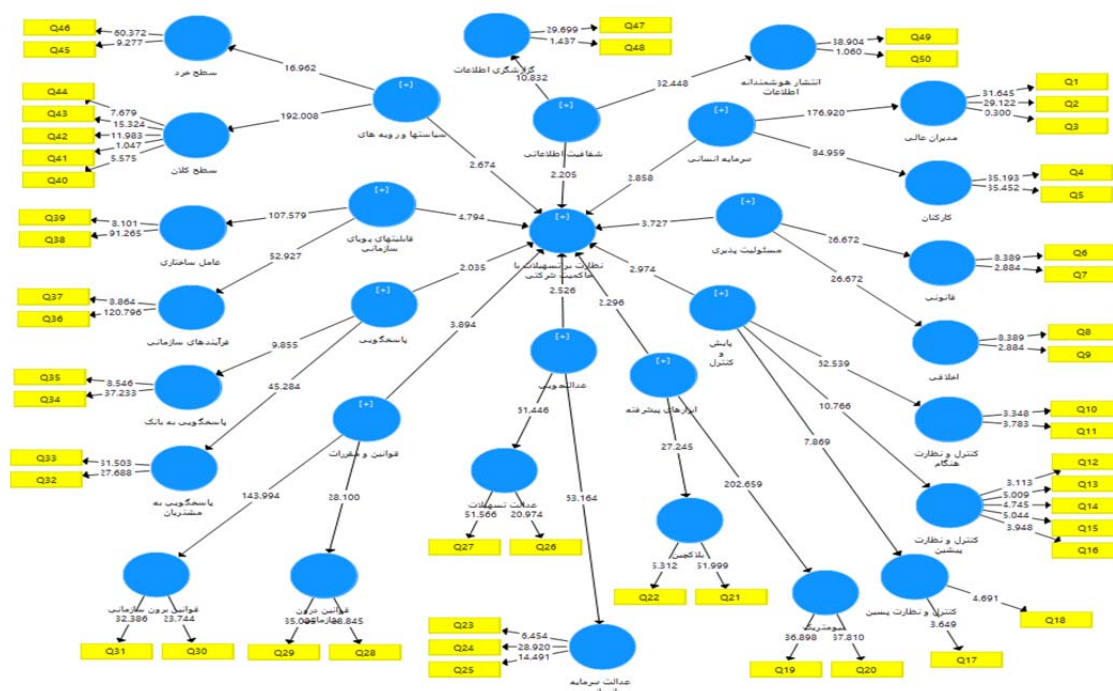
ابعاد مدل	پایایی مرکب
سرمایه انسانی	۰/۷۳۵
ابزارهای پیشرفته الکترونیکی	۰/۸۰۴
قوانین و مقررات	۰/۸۸۴
شفافیت	۰/۷۲۵
پاسخگویی	۰/۷۲
سیاست‌ها و رویه‌ها	۰/۷۳۶
پایش و کنترل	۰/۷۸۸
عدالت جویی	۰/۸۴۴
قابلیت‌های پویای	۰/۷۳۴
مسئولیت پذیری	0/904

تحلیل عاملی تاییدی: ضرایب استاندارد مدل

نمودار ۱- نمودار استاندارد مدل حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر واحد اعتبارات

تحلیل عاملی تاییدی: ضرایب معناداری مدل

نمودار ۲_ نمودار معناداری مدل حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر واحد اعتبارات

برازش مدل

در این پژوهش، مدل با استفاده از سه آزمون، مورد برازش قرار گرفته است. نتایج این برازش که با استفاده از نرم افزار SPSS به دست آمده، در جدول زیر ارائه شده است:

جدول نتایج ارزیابی برازش ساختار مدل

GoF	F2	Q2	R2	سازه‌های اصلی
۰/۱۶۶۶	۰/۱۸۹	۰/۳۳۶	۰/۵۶۲	سرمایه انسانی
	۰/۲۲۹	۰/۳۴۴	۰/۵۱۹	ابزارهای پیشرفته الکترونیکی
	۰/۳۲۱	۰/۳۴۹	۰/۵۸۸	قوانین و مقررات
	۰/۴۶۴	۰/۵۲۸	۰/۶۱۲	شفافیت
	۰/۳۳۸	۰/۳۶۷	۰/۵۴۸	پاسخگویی
	۰/۲۱۳	۰/۴۰۸	۰/۴۶۶	سیاست‌ها و رویه‌های کارآمد
	۰/۳۹۴	۰/۳۹۹	۰/۳۹۸	پایش و کنترل
	۰/۳۴۵	۰/۵۳۷	۰/۶۶۸	عدالت‌جویی
	۰/۲۸۸	۰/۵۰۵	۰/۶۷۴	قابلیت‌های پویای سازمانی
	۰/۳۴۶	۰/۳۳۳	۰/۷۲۲	مسئولیت‌پذیری

۱_ ضریب تعیین R^2 : ۷ ضریب تعیین اندازه‌گیری آماری نزدیک داده‌ها به خط رگرسیون برازش شده می‌باشد و نشان می‌دهد، چند درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیر مستقل تبیین می‌شود و مابقی تغییرات متغیر وابسته مربوط به سایر عوامل می‌باشد. این ضریب سنجه، دقت پیش‌بینی مدل است و برابر با توان دوم همبستگی میان مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده یک سازه درون‌زای معین است. ضریب تعیین همیشه بین صفر و یک است. این شاخص با سه مقدار ۰/۱۹، ضعیف، ۰/۳۳ متوسط و ۰/۶۷ قوی مقایسه می‌شود. با توجه به ضریب تعیین محاسبه شده در جدول فوق، سازه‌های درون‌زای مدل پژوهش مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد.

۲_ شاخص Q2: دومین شاخص قدرت پیش‌بینی مدل، شاخص ارتباط پیش‌بین یا Q2 است. این معیار که توسط استون و گیزر (۱۹۷۵) معرفی شد، قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند. به اعتقاد آن‌ها مدل‌هایی که دارای برازش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند. بدین معنی که اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به درستی تأیید شوند. اگر مقدار شاخص Q2 مثبت باشد نشان می‌دهد که برازش مدل مطلوب است و مدل از قدرت پیش‌بینی کنندگی مناسبی برخوردار است (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹: ۳۰۳). با توجه به جدول فوق‌الذکر مقدار شاخص Q2 در تمامی موارد مثبت به دست آمده است که نشان می‌دهد برازش مدل مناسب است.

۳_ شاخص نیکویی برازش ۸: تنن هاوس و همکاران (۲۰۰۵) این شاخص را برای بررسی اعتبار یا کیفیت مدل به صورت کلی معرفی نموده‌اند. این شاخص نشان می‌دهد، مدل طراحی شده توسط پژوهشگر چقدر براساس داده‌های واقعی پشتیبانی می‌شود. به عبارت دیگر میزان سازگاری مدل تجربی با مدل نظری را نشان می‌دهد. برای ارزیابی این شاخص، از "ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد شده" استفاده می‌شود. براساس نظر رینگل (۲۰۱۶) مقدار کمتر از ۰/۱۰، آن، نشانگر برازش قابل قبول مدل کلی است. مقدار نیکویی برازش در این مطالعه برابر است با:

$$\begin{aligned} \text{میانگین مقادیر شاخص ضریب تعیین } (R^2) &= 0/641 \\ \text{میانگین مقادیر شاخص افزونگی (Communality)} &= 0/693 \\ \text{ریشه دوم } 0/641 * \text{ریشه دوم } 0/693 &= \text{GOF} \end{aligned}$$

$$\text{GOF} = 0/666$$

از آنجا که شاخص GOF برابر ۰/۶۶ به دست آمده است، بنابراین مدل از برازش مطلوبی برخوردار است.

۳. یافته‌های پژوهش

بررسی یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج پژوهش‌های پیشین، بدین صورت است: این تحقیق دارای ده بعد شامل سرمایه انسانی، مسئولیت‌پذیری، استفاده از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی، قوانین و مقررات، پاسخگویی بخش اعتبارات، پایش و کنترل، سیاست‌ها و رویه‌های کارآمد نظارت بر تسهیلات، قابلیت‌های سازمانی، شفافیت اطلاعاتی و عدالت‌جویی است. براساس یافته‌های مدل، نتایج به شرح ذیل می‌باشد:

- **بعد سرمایه انسانی:** این بعد در قالب دو مؤلفه شامل مدیران عالی (با شاخص‌های مهارت کنترل، مهارت رهبری و مهارت حرفه‌ای) و کارکنان (با شاخص‌های دقت کارکنان در انجام وظایف و تخصص‌های لازم) بررسی گردیده است. این بعد، دارای ضریب همبستگی ۰/۲۱۶ در مدل می‌باشد، بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۸۵۸ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های فلاح، حق‌شناس و رضائیان (۱۳۹۹) رسولی، سعیدی، چراغعلی و

گرچی (۱۳۹۹) رضایی و ناظمی (۱۳۹۸)، مبینی دهکردی، دلوی اصفهانی، جوزدانی و عبدالباقی عطاآبادی (۱۳۹۹) و سیف (۱۳۹۳) مشابهت دارد.

• **بعد مسئولیت‌پذیری:** این بعد شامل مولفه‌های مسئولیت‌پذیری قانونی (با شاخص‌های حفظ منافع و مصالح بانک و تلاش برای ارتقای سازمان) و مسئولیت‌پذیری اخلاقی (با شاخص‌های تعهد کاری کارکنان و وفاداری کارکنان) است. این بعد، ضریب همبستگی ۰/۱۵۷ را در مدل دارا می‌باشد. بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۳/۷۲۷ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. این نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های رسولی، سعیدی، چراغعلی و گرچی (۱۳۹۹) رضایی، شریفی و اعتمادی اهری (۲۰۲۱) رمضان نیا و رضایی (۱۳۹۶) مشابهت دارد.

• **بعد استفاده از ابزارها و تجهیزات پیشرفته الکترونیکی:** این بعد در قالب دو مؤلفه بیومتریک (با شاخص‌های آسانی در احراز هویت مشتریان و اعطای تسهیلات با ابزارهای الکترونیکی) و بلاکچین (با شاخص‌های آسانی وصول اقساط تسهیلات و امنیت اطلاعات تسهیلات) بررسی گردیده است. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۰۳۳ می‌باشد. بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۲۹۶ است، می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های فلاح، حق‌شناس و رضائیان (۱۳۹۹)، اعتمادی و کسرای (۱۳۹۹) و سعیدنیا، الوانی و هاشمی (۱۳۹۸) مشابهت دارد.

• **بعد قوانین و مقررات:** این بعد شامل دو مؤلفه جامعه پذیر کردن قوانین درون سازمانی (با شاخص‌های تبیین دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های داخلی و بازنگری دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها) و جامعه پذیر کردن قوانین برون سازمانی (با شاخص‌های قوانین بال و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک مرکزی) است. ضریب همبستگی این بعد در مدل، ۰/۰۸۲ می‌باشد. بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۳/۸۹۴ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های سیدنقوی (۱۳۹۹)، سیف (۱۳۹۳) بت‌شکن و الماسی (۲۰۱۹) مشابهت دارد.

• **بعد پاسخگویی:** این بعد در قالب دو مؤلفه پاسخگویی بخش اعتبارات به بانک (با شاخص‌های استدلال کاربرد صحیح منابع و پاسخگویی به موقع و مناسب) و پاسخگویی به مشتریان (با شاخص‌های اعلام شرایط دقیق پرداخت تسهیلات و اعلام شرایط دقیق پرداخت اقساط) می‌باشد. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۱۱۱ می‌باشد، بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۰۳۵ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های فلاح، حق‌شناس و رضائیان (۱۳۹۹)، کرد، باقری، قاسمی حامد و محبی (۱۳۹۹)، برناک، فیروزجایی و شفاه‌خواه (۱۳۸۹) مشابهت دارد.

• **بعد پایش و کنترل:** این بعد یکی از موثرترین ابعاد در اجرای حاکمیت شرکتی برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی بانک است که در قالب سه مؤلفه کنترل و نظارت قبل از اعطای تسهیلات (با شاخص‌های تطبیق فعالیت‌ها با استانداردها، اعتبارسنجی متقاضی، اخذ وثایق و تضمینات، رعایت سقف اعتباری به هر متقاضی و بررسی درخواست متقاضیان)، کنترل و نظارت حین اعطای تسهیلات (با شاخص‌های نظارت بر پرداخت‌های به موقع تسهیلات و کنترل مصرف تسهیلات در محل مصوب) و کنترل و نظارت بعد از اعطای تسهیلات (با شاخص‌های کنترل تداوم فعالیت متقاضیان و کنترل دریافت اقساط تسهیلات) است. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۱۹۸ می‌باشد. بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با

۲/۹۷۴ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های عبدالهی‌پور و بت‌شکن (۱۳۹۹) محمودی، عبده تبریزی، شیرکوند و قهرمانی (۱۳۹۸) مصطفایی دولت‌آبادی، آذر و باعرض (۱۳۹۶) مشابهت دارد.

• **بعد سیاست‌ها و رویه‌های کارآمد نظارت بر مصرف تسهیلات:** این بعد شامل دو مؤلفه سیاست‌های سطح کلان (با شاخص‌های مشارکت در زنجیره‌های تأمین مالی مشخص، تخصیص تسهیلات به مشاغل باثبات و پایدار، پرداخت تسهیلات به مشتریان کم ریسک، اولویت اعطای تسهیلات از محل منابع ارزان قیمت و ارتباط پیوسته با خبرگان دانشگاهی) و سیاست‌های سطح خرد (با شاخص‌های آگاه سازی مشتریان به دریافت تسهیلات و ایجاد محصولات جدید اعتباری) است. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۱۶۹ می‌باشد، بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۶۷۴ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های ارشدی و میسمی (۱۳۹۶) میری و احمدی (۱۳۸۹)، مصطفایی دولت آبادی، آذر و باعرض (۱۳۹۶) مشابهت دارد.

• **بعد قابلیت‌های پویای سازمانی:** این بعد در قالب دو مؤلفه عامل ساختاری (با شاخص‌های عدم تمرکز در تصمیم‌گیری بخش اعتبارات و چابک سازی سازمان) و فرآیندهای سازمانی (با شاخص‌های انجام سیستمی فرآیندهای اعطای تسهیلات و انجام سیستمی فرآیندهای نظارت بر تسهیلات) است. حاکمیت شرکتی به معنای آن است که فرآیندها و نهادها در راستای نیاز جامعه عمل نموده و استفاده بهینه از منابع را اعمال نمایند. ضریب همبستگی این بعد در مدل، ۰/۰۱۸ می‌باشد. بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۴/۷۹۴ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های اعتمادی و کسرای (۱۳۹۹) مشابهت دارد.

• **بعد شفافیت اطلاعات:** این بعد شامل دو مؤلفه گزارشگری اطلاعات (با شاخص‌های جمع آوری هوشمندانه درست و صحیح اطلاعات تسهیلات و جمع آوری کامل اطلاعات و اسناد تسهیلات) و انتشار هوشمندانه اطلاعات (با شاخص‌های انتشار منصفانه اطلاعات عمومی تسهیلات و پیشگیری از سوءاستفاده از اطلاعات تسهیلات) است. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۱۰۶ می‌باشد، بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۲۰۵ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های توکلی، بابایی و سجادیه (۱۳۹۹)، رسولی، سعیدی، چراغعلی و گرجی (۱۳۹۹) و سپه‌وند، قنبری، جعفری و محرابی (۱۳۹۴) مشابهت دارد.

• **بعد عدالت‌جویی:** بعد عدالت‌جویی در قالب دو مؤلفه عدالت تسهیلات (با شاخص‌های برقراری عدالت در فرآیند تسهیلات و جلوگیری از اعطای تسهیلات دستوری) و عدالت سرمایه انسانی (با شاخص‌های عدالت رفتاری با کارکنان بخش اعتباری، آموزش و بهسازی سرمایه انسانی و ارتقاء و پاداش مبتنی بر نظارت موشکافانه بر تسهیلات) بررسی گردیده است. ضریب همبستگی این بعد در مدل ۰/۰۰۸ می‌باشد، بنابراین نوع همبستگی بین این متغیر با متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات، از نوع مستقیم (مثبت) می‌باشد. همچنین با توجه به مقدار آماره t که برابر با ۲/۵۲۶ است می‌توان گفت که، این بعد بر متغیر حاکمیت شرکتی با رویکرد نظارت اثربخش بر تسهیلات در سطح اطمینان ۹۵٪ تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج این بعد از پژوهش با پژوهش‌های معمارزاده، جاسبی و نفری (۱۳۸۹) مشابهت دارد.

۴. نتیجه‌گیری

برای نتیجه‌گیری دقیق‌تر از یافته‌های پژوهش، سوال‌هایی که بیشترین پاسخ‌ها را در محدوده نمرات ۴ و ۵ به خود اختصاص داده‌اند، به شرح ذیل تلخیص گردیده است:

- ۱- کنترل مصرف تسهیلات در محل مصوب چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۲- جلوگیری از اعطای تسهیلات دستوری چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۳- داشتن تخصص‌های لازم برای کارکنان چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۴- کنترل تداوم فعالیت متقاضیان چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۵- انجام سیستمی فرآیندهای نظارت بر مصارف چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۶- آموزش و بهسازی سرمایه انسانی چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۷- تبیین دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک ملی چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۸- دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک مرکزی چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۹- آسانی در احراز هویت مشتریان چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟
- ۱۰- اعطای تسهیلات با ابزارهای الکترونیکی چقدر در نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی مؤثر است؟

لازم به ذکر است سوال‌های فوق که بیش از ۷۰ درصد امتیازات را به خود اختصاص داده‌اند، به عنوان موثرترین عوامل برای نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان شناخته شده‌اند. بنابراین چنانچه بانک بخواهد نظارت اثربخشی را بر تسهیلات اعطایی اعمال نماید، اصلح است که به این موارد توجه ویژه نماید.

همانطور که پیش‌تر گفته شد این پژوهش به دنبال طراحی مدلی برای اجرا مبتنی بر حاکمیت شرکتی به منظور نظارت اثربخش بر تسهیلات بانک ملی ایران است که از این نظر می‌تواند به نوبه خود تحقیق نوینی بشمار آید. این امر به تأیید پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) طی نامه شماره ۱۴۳۳۱۶۵۸ مورخ ۱۳۹۹/۵/۴ نیز رسیده است.

۵. پیشنهادها

پیشنهادهای کاربردی: با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای کاربردی به شرح زیر می‌باشد:

۱- کنترل مصرف تسهیلات اعطایی در محل مصوب که یکی از شاخص‌های مؤلفه کنترل و نظارت حین اعطای تسهیلات از بعد پایش و کنترل است، به عنوان اولین عامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این‌رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چقدر بر مصرف تسهیلات اعطایی در محل تعیین شده، کنترل و نظارت بیشتری صورت پذیرد، دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۲- جلوگیری از اعطای تسهیلات دستوری که یکی از شاخص‌های مؤلفه عدالت تسهیلات از بعد عدالت‌جویی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این‌رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چقدر از اعطای تسهیلات دستوری جلوگیری شود، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۳- داشتن تخصص‌های لازم توسط کارکنان که یکی از شاخص‌های مؤلفه کارکنان از بعد سرمایه‌انسانی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این‌رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چقدر کارکنان بانک دارای تخصص‌های لازم باشند، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۴- کنترل تداوم فعالیت متقاضیان یا دریافت کنندگان تسهیلات که یکی از شاخص‌های مؤلفه کنترل و نظارت بعد از اعطای تسهیلات، از بعد پایش و کنترل است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه کارکنان بانک از تخصص‌های لازم برخوردار باشند، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۵- انجام سیستمی فرآیند نظارت بر تسهیلات اعطایی که یکی از شاخص‌های مؤلفه فرآیند سازمانی از بعد از قابلیت‌های پویای سازمانی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه فرآیند نظارت بر تسهیلات اعطایی به صورت سیستمی انجام پذیرد، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۶- آموزش و بهسازی که یکی از شاخص‌های مؤلفه عدالت سرمایه‌انسانی از بعد از عدالت‌جویی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه آموزش و بهسازی نیروی انسانی بهتر و بیشتر شود، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۷- تبیین دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک ملی که یکی از شاخص‌های مؤلفه جامعه‌پذیر کردن قوانین درون سازمانی از بعد قوانین و مقررات است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها به نحو بهتری وضع و تبیین گردد، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۸- دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک مرکزی که یکی از شاخص‌های مؤلفه جامعه‌پذیر کردن قوانین برون سازمانی از بعد قوانین و مقررات است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بیشتر و بهتری از سوی بانک مرکزی وضع گردد، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۹- آسانی در احراز هویت مشتریان که یکی از شاخص‌های مؤلفه بیومتریک از بعد استفاده از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه احراز هویت مشتریان با استفاده از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی آسان‌تر گردد، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

۱۰- اعطای تسهیلات با ابزارهای الکترونیکی که یکی از شاخص‌های مؤلفه بیومتریک از بعد استفاده از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی است، به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر در نظارت بر تسهیلات اعطایی می‌باشد. از این رو نتیجه گرفته می‌شود که هر چه در اعطای تسهیلات به مشتریان از ابزارهای پیشرفته الکترونیکی استفاده گردد، کنترل و نظارت بیشتری صورت می‌پذیرد و بانک دارای عملکرد بهتری بوده و نظارت اثربخش بر تسهیلات اعطایی در چارچوب حاکمیت شرکتی را افزایش و ضعف در آن، نظارت اثربخش بر تسهیلات را کاهش می‌دهد.

محدودیت‌های پژوهش

۱- محدود بودن مطالعات کیفی در زمینه نظارت بر تسهیلات اعطایی در داخل و به‌ویژه در خارج از کشور با توجه به متفاوت بودن نوع بانکداری آنان.

۲- کم حوصله و بی میل بودن برخی پاسخ دهندگان برای پر نمودن پرسشنامه به دلیل بی انگیزه گی ناشی از انتصابات ناشایست.

پیشنهادات برای پژوهشگران آینده

۱- این پژوهش با روش داده بنیاد انجام گردد تا روابط علی و معلولی متغیرها مشخص شود.

۲- این پژوهش در سایر بانک های دولتی و خصوصی کشور انجام شود.

یادداشت ها:

1. Return On Asset
2. Return On Equity
3. Kolmogorov-Smirnov Test
4. Standardized Root Mean Square Residual
5. Adjusted Goodness of Fit Index
6. Normed Fit Index
7. Coefficient of Determination
8. Goodness of Fit
9. Tenenhaus et al.
10. SRMR

منابع

- چالاکی، پری، غیور، فرزاد، باقری، کاوه (۱۳۹۷) بررسی رابطه بین افشای اختیاری حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه پژوهشهای تجربی حسابداری، سال ۸، شماره ۲۹
- حساس یگانه، یحیی و باغومیان، رافیک، نقش هیئت مدیره در حاکمیت شرکتی، نشریه حسابداری، شماره ۱۷۳، ۱۳۸۵
- خراشادی، محمد، بررسی عوامل مؤثر بر افزایش مطالبات غیرجاری بانک صادرات، اولین کنفرانس بین المللی مهندسی صنایع، مدیریت، اقتصاد و حسابداری، ۱۴۰۰
- ذبیح زاده، احسان. صیادشیرکش، سعید و حق شناس کاشانی، فریده (۱۴۰۰). طراحی مدل حکمرانی مشارکتی با رویکرد ترکیبی: زمینه مدیریت تقاضای برق در ایران. فصلنامه علمی مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی. دوره شمار ۱۱ ه ۴۰ رجبی، مریم (۱۳۹۸) تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن مدیریت ریسک به عنوان متغیر میانجی در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، نهمین کنفرانس بینالمللی اقتصاد، مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزشآفرینی، شیراز، موسسه آموزشی مدیران خبره نارون.
- شراعی، فاطمه، کلابی، امیرمحمد، خداداد، سید حمید (۱۳۹۸). (طراحی مدل توسعه پایدار شرکتی: تبیین نقش مسئولیت اجتماعی شرکتی، حاکمیت شرکتی، و خلق ارزش مشترک، مجله مدیریت سرمایه سیدنورانی، سیدمحمدرضا، عوامل مؤثر بر انحراف تسهیلات اعطایی در ایران، فصل نامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، بهار ۱۳۹۶
- محرابیان، آزاده؛ سیفی پور، آسیب شناسی مطالبات جاری در نظام بانکی ایران، ۱۳۹۵
- مهاجرانی، امیرعلی، حکمرانی شرکتی در ایران: پژوهش موردی مطالعه شرکتهای دولتی، فصل نامه علمی-پژوهشی علوم مدیریت ایران، بهار ۱۳۹۸
- محقق نیا، م.، دهقان دهنوی، م. و بائی، م.، تأثیر عوامل درونی و بیرونی صنعت بانکداری بر ریسک اعتباری بانکها در ایران. فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۳(۴۶) صص. ۱۲۷-۱۴۴، ۱۳۹۸
- عیسایی، حسین و حسن نیا، علی، بررسی وضعیت و تعیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی کارکنان یک سازمان نظامی، نشریه علمی پژوهش‌های پیشرفت: سیستم‌ها و راهبردها، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۹
- رسولی، کامران و سعیدی، پرویز و چراغعلی، محمدرضا و گرجی، محمدباقر، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های حاکمیت شرکتی با رویکرد توسعه کارآفرینی سازمانی در بانک کشاورزی. فصلنامه مدیریت کسب و کار، شماره ۷۴، ۱۳۹۹
- شعری آناقیز، صابر و حساس یگانه، یحیی و سدید، مهدی و نره ئی، بنیامین، تصمیم گیری احساسی سرمایه گذاران، حاکمیت شرکتی و کارایی سرمایه گذاری. فصلنامه حسابداری مالی، ۱۳۹۵
- مهاجران، بهناز و قلعه‌ای، علیرضا و فرخی، محمد، پاسخگویی در سازمانها، ماهنامه پژوهش‌های مدیریت و حسابداری، شماره ۳۳، اسفند ۱۳۹۵
- یحیی پور، جمشید، مطالعه تطبیقی مدل‌های حاکمیت شرکتی و ارائه مدل مناسب برای حاکمیت شرکتی حقوق شرکت‌های سهامی ایران، فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۲۹، بهار ۱۳۹۴
- سپه وند، مهرداد و قنبری، حمید و جعفری، امین و محرابی، لیلیا، حکمرانی شرکتی در نظام‌های بانکی منتخب و نقش بانک‌های مرکزی، پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، آبان ۱۳۹۴
- سیف، ولی اله، حاکمیت شرکتی در نظام بانکی ایران، فصلنامه روند، شماره ۶۸، ۱۳۹۳
- کاشف بهرامی، فرهنگ، حاکمیت شرکتی و نقش رئیس هیات مدیره و ارتباط آن با عدم تقارن اطلاعاتی و حسابرسی داخلی، نشریه حسابرس، شماره ۱۰۲، ۱۳۹۲
- میسمی، حسین، حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در مؤسسات مالی اسلامی، ۱۳۹۲
- منظور، داود و یادی پور، مهدی، نظارت در سیستم بانکی، نشریه راهبرد، شماره ۱۳، بهار ۱۳۸۷

- حساس یگانه، یحیی و باغومیان، رافیک، نقش هیئت مدیره در حاکمیت شرکتی، نشریه حسابداری، شماره ۱۷۳، ۱۳۸۵
- عرب مازار، عباس و رویین تن، پونه، عوامل مؤثر بر ریسک اعتباری مشتریان بانکی؛ مطالعه موردی بانک کشاورزی، ۱۳۸۵
- Broggi, maRina & Iagasio, valentina(2022) Better safe than sorry. Bank corporate governance, risk-taking, and performance. Finance research letters
- Nawaz, TasaWar & ohlogge(2022). Clarifying the impact of corporate governance and intellectual capital on financial performance: A longitudinal study of Deutsche Bank (1957–2019). Finance and economic Institutional Ownership and Firm Performance under Stakeholder-Oriented Corporate Governance, Hideaki Sakawa, Graduate School of Economics, Nagoya City University; Nagoya, Japan, 2020
- The impact of corporate governance on financial performance of Indian and GCC listed firms: An empirical investigation, Waleed M. Al-ahdal, elsvier, 2020
- The Impact Of Corporate Governance Implementation On Firms Performance in the GULF contries (GCC) Based On Stewardship Assumption, Ziyad Mohamed Swedan, International journal of business society, 2019
- Mazarei, A. Iran has a slow motion banking crisis. Peterson Institute for International Economics, (2019).
- The Impact of nfoIrmation Asymmetry on the Bank Financing of SMEs in Algeria: An Econometric Study, Mazeri Abdelhafid, International Journal of Inspiration & Resilience Economy, 2019
- Determinants of loan repayment performance of micro and small enterprises: the case of OROMIA credit and saving company branches under OROMIA special zone around ADDIS ABABA, Gobena Geleta, college of business and economics, 2018
- Andrieş, A.M., M. Căpraru, and S. Nistor. Corporate Governance and Efficiency in Banking: Evidence from Emerging Economies. Applied Economics, (2018).
- Regular framework for the LOAN-BASED crowdfunding platforms, Olena Havrylchuk, Organisation for Economic Co-operation and Development, 2018
- Chapra, M. Umer & Ahmed, Habib (2002), "Corporate Governance in Islamic Financial Institutions", Islamic Development Bank, King Fahad National Cataloging-in-Publication Data
- Corporate Ownership and Control Journal, (2016).
- Masry, A., T. Abdelfattah, and E. Elbahar. Corporate Governance and Risk Management in GCC Banks. (2016) Basel Committee on Banking Supervision (Basel:BCBS), (Sep. 2015), "Principles for the Management of Credit Risk".
- Griffin, Dale, ET. al. "National Culture, Corporate Governance Systems and Firm Corporate Governance Practices". Available at: northernfinance.org. (2013)
- Impact of loan repayment determinanats on loan repayment performance of micro & small enterprise in dila town of Ethiopia, Dr. P. K. Agarwal, International Journal Of Engineering Research & Management Technology, 2013
- Black, B.; Jang, H. and W. Kim, "Does Corporate Governance Predict firms' Market Values?" Evidence from Korea. (2006)
- Breandle C. & NOLL j. On the Convergence of Natonal Coparate Governence System. Form WWW.ssrn.com. (2005)
- Gompers, P., Ishii, J., & Metrick, A. Corporate Governance and Equity Prices Quarterly, Journal of Economics, (2003)
- Klapper, L., & Inessa, L. Corporate Governance, Investor Protection and Performance in Emerging Markets. World Bank Working: WPS 2818 (2003)
- Development of a KBS for managing bank lian risk, Baon yong, Elsevier, 2001
- Black, S. The Corporate Governance Behavior and Market Value of Russian Firms. Emerging Markets Review, (2001).
- Development of a KBS for managing bank lian risk, Baon yong, Elsevier, 2001
- Ahmad, K. Islamic finance and banking: the challenge and prospects, Review of Islamic economics, (2000).
- Core Principles of Effective Banking Supervision, Reserve Bank of India Department of Banking Supervision Central Office October. Duncan Alford 1999

Corporate governance with an effective supervision approach to credit units in the melli Bank

Hadi nikghalb^{*1}, Saeed sayad shirkosh², Farideh haghshenas kashani³

Article Info	Abstract
<p>Article type: Research Article</p>	<p>Purpose: The current research has been carried out with the aim of designing a corporate governance model for effective monitoring of facilities in the melli Bank of Iran.</p> <p>Methods: The research is of a developmental-applied type. The statistical population of the qualitative part of the research is 12 managers of the credit department of the bank in Tehran city, and a semi-structured interview was conducted with them using the snowball method until the theoretical saturation limit was reached. In the quantitative part of the research, 186 people were tested.</p> <p>Findings: The findings of this research include 10 comprehensive themes, 21 organized themes and 50 sub-themes. All the dimensions of corporate governance identified in the research model are effective in the effective monitoring of the facilities granted by the melli Bank, but among them, human capital and monitoring and control have the highest and justice-seeking dimensions have the lowest correlation coefficient in the research model.</p> <p>Conclusion: The application of this model will help the melli Bank to monitor the effectiveness of the payment of facilities by accurately identifying the concepts of corporate governance related to banking facilities.</p>
Keywords	corporate governance, effective supervision, paid loans, the melli bank

Publisher: Islamic Azad University Qods Branch

Corresponding Author: Hadi nikghalb

Email: nikghalbh@gmail.com

1- Phd Student Azad University, Tehran Central Branch nikghalbh@gmail.com

2- Assistant Professor Tehran - Sohank - Shahid Soleimani University Complex saeed.sayad@gmail.com

3- Assistant Professor Azad University, Tehran Central Branch fahaghshenaskashani_93@yahoo.com